

بخش صنعت موتور محرک اقتصاد ایران

دکتر احمد تشکینی، استادیار موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

گسترش صنعت

بخش صنعت بدلیل ارتباطات پسین و پیشین مستقیم و غیرمستقیم وسیع با سایر بخش های اقتصادی از اهمیت بسیار بالایی در ایجاد اشتغال و رشد اقتصادی برخوردار است. شایان ذکر است بخش صنعت علاوه بر تامین ستانده سایر بخش های اقتصادی، بخش اعظم ستانده های خود را نیز تامین می کند و از این منظر در بین سایر بخش های اقتصاد دارای جایگاه ممتازی است. به بیان ساده می توان مدعی شد که رونق بخش های صنعت و معدن علاوه بر شکوفایی اقتصادی در سایر بخش های اقتصاد، موجب رونق بیشتر همین بخش نیز می شود. بطور کلی نقش و جایگاه صنعت در اقتصاد به حدی است که می توان صنعت را موتور محرک اقتصاد و مولفه اساسی رونق آن بر شمرد. بخش صنایع و معادن در اقتصاد ایران به ترتیب حدود ۲۵ و ۳۰ درصد تولید ناخالص داخلی و اشتغال کشور را در اختیار دارند.

نکته اساسی در دنیای امروز حوزه صنعت آن است که ساختار اقتصادی بسیاری کشورها به سمت اقتصاد دانش بنیان (اقتصادی که از طریق دانش خود، ثروت تولید می کند) تغییر یافته است. طی دو دهه اخیر مهمترین عامل در رشد اقتصادی کشورها توسعه و پیشرفت تکنولوژی و فنآوری بوده، بگونه ای که محصولات با فنآوری بالا به یکی از بخش های مهم صادراتی مبدل شده که ارزش افزوده و اشتغال بالایی (بدلیل بازده فزاینده نسبت به مقیاس و هزینه اندک انتقال) را در پی داشته است. به عنوان مثال ۷۸ و ۷۶ درصد رشد اقتصادی آلمان و فرانسه در سال ۲۰۰۰ مرهون رشد فنآوری بوده و بالغ بر ۳۰ درصد صادرات کشورهای در حال توسعه طی دهه اخیر را محصولات با فنآوری پیشرفته شکل داده اند. همچنین حجم تجارت جهانی محصولات با فنآوری بالا از حدود ۵۰۰ میلیارد یورو در سال ۱۹۹۵ به ۱۵۰۰ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۰ رسیده است.

این در حالی است که صنایع با فنآوری بالا در اقتصاد ایران کمترین سهم را در تولید ارزش افزوده داراست. هرچند این سهم با روندی صعودی از ۱.۸ درصد در سال ۱۳۷۲ به ۲.۶ درصد در سال ۱۳۷۹ و بالغ بر ۵ درصد در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است. براین اساس به منظور افزایش و توسعه اقتصاد صنعتی در ایران می بایست تمرکز جدی بر حوزه صنایع با تکنولوژی و فنآوری بالا صورت پذیرد. در این راستا برخی پیشنهادات زیر قابل ارایه است:

- تقویت و حمایت از شرکت‌های دانش بنیان.
- بسط حقوق مالکیت معنوی جهت حفاظت از سرمایه‌گذاری‌های تحقیق و توسعه صورت گرفته در صنایع هایتک.
- اولویت‌گذاری راهبردی در صنعت و فن اوری و فعالیت‌های هماهنگ‌کننده.
- تسهیل تغییر ساختاری برخی صنایع با هدف ایجاد شرایط مطلوب نوآوری.
- شکل‌دهی و تسریع تغییر فن اوری با جهت‌گیری حمایت از فن اوری‌های خاص.
- ایجاد زیربنای آموزشی و کارآموزی جهت تعلیم نیروی کار متخصص در صنایع با فن اوری بالا.
- تشویق صنایع نوزاد فعال در حوزه تولید و صادرات فن اوری بالا با استفاده از ابزار تعرفه و سایر یارانه‌های آشکار و ضمنی.
- حمایت از توسعه شرکت‌های مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته برای گسترش تولید و خدمات مربوط با تاکید بر بخش غیردولتی.
- تاسیس و تامین سرمایه اولیه صندوق‌های ارایه دهنده ضمانت وام و سهام شرکت‌های فناوری.